

so se deloma morali umakniti Rusom in drugim državam, ki tudi hočejo dobiti kosec bogatega kitajskega ozemlja. Mandžurijo angleški politiki že prepuščajo Rusom in tudi

Koreja jim bo prej ali slej zapala. Ker imajo tu Rusi nepretrgano in najkrajšo zvezo z Evropo, bodo imeli prej ali slej vedno prvo besedo.

Književnost.

Slovenska književnost.

Janka Kersnika zbrani spisi. Uredil Vladimir Levec. Zvezek I. Sešitek 1: Cyclamen. Roman. V Ljubljani 1900. Založil L. Schwentner. 12°. Str. 174. Cena 2 K 50 h, po pošti 2 K 70 h. — Kakor nam priča naslov te knjige, namerja naš založnik izdajati zbrane spise Janka Kersnika. O tem, ali je potrebno že sedaj izdati zbrane spise Kersnikove, ko se lahko dobé še v „prvi izdaji“ in ko ima ta prva objava večjo vrednost kakor tak ponatisk, govoril bo izdajatelj knjigotrški uspeh. — O povesti sami povemo lahko svojo misel kratko. Četudi je pisatelj jako spreten, da naravno in prijetno opisuje posamezne prizore, da zanimivo razpleta pogovore, da tudi značilno riše nprav človeško, vendar se kaže v celotni sestavi neka občutna slabost, da ni namreč v povesti dovolj notranje moči, s katero bi napredovalo dejanje samo po sebi; razvoj je premalo naraven, zato nekoliko prisiljen. To se kaj živo čuti proti koncu, kjer ima slučaj jako odločilno ulogo. Prihod gospe Ilovske, nekdanje ljubice Hrastove, smrt soproga in drugo se godi v povesti kakor na povelje, ne pa, ker je tako najbolj naravno. Bravec tudi obžaluje, da ima opraviti s samimi skoro samopašnimi značaji. Jedina Ilovska ima plemenitejšo srce, a tudi ona je ženska, ki preide iz roke v roko.

Slog Kersnikov je gibčen, pisava pa mnogokrat nepravilna. Pripovedni sedanjik nedovršnih glagolov je neroden in se prevečkrat ponavlja. Urednik tega snopiča ni premenil povesti iz „Zvona“ l. 1883. kakor v tem, da je popravil pravopis po Levčevem pravopisu. Zunanja oblika tega zvezka je prav lepa.

— č.

Razlaga drugega lista sv. apostola Pavla do Korinčanov. Spisal Josip Zidanšek, kn.-šk. duhovni svetovalec, profesor bogoslovja v Mariboru itd. Ponatisk iz „Voditelja“. V Mariboru 1900. Založil pisatelj. Tiskala tiskarna sv. Cirila. Vel. 8°. Str. 44. Cena 50 h. Znani g. pisatelj je podal tu slovenskim bogoslovcem in duhovnikom prav umevno in temeljito razlago lepega drugega Pavlovega pisma do Korinčanov. Vse, kar podaje, je stvarno; ni nepotrebnih besed, ni dvomnih nazorov. Ta razlaga nas vodi k svetemu Pavlu, in ne prodaja subtilne učenosti. Jezi-

kovna oblika je večinoma pravilna. — Želimo, da bi nam gospod pisatelj po tem načinu razložil še več spisov novega zakona v porabo slovenskim bogoslovcem in v prid slovenskim duhovnikom.

Dr. Fr. L.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1899.

Poviest novoga veka od god. 1453. do god. 1789. Po V. Duruyu, I. K. Weissu i drugim boljim piscima izradio Franjo Valla. Dio prvi. Zagreb. Naklada „Matice Hrvatske“ 1899. Str. 333. Cena 3 K 60 h.

To je prvi zvezek občne zgodovine novega veka, ki izide v treh delih. S tem bo dogotovljena obsežna zgodovina, ki služi gotovo na čast „Matici Hrvatski“. Sicer so se vrinile v to lepo delo zbok neopreznosti neke pomanjkljivosti: sploh pa se mora priznati, da „Matica Hrvatska“ ni gledala na stroške, samo da podá svojim bravcem vsaj po mogočnosti zdravo berilo iz občne zgodovine. Neki deli so sicer preučeno pisani za večino društvenih bravcev, to pa le radi tega, ker so se pisatelji pretočno držali avtorjev, iz katerih so sprejemali gradivo za svoja dela. Ravno radi tega so se vrinile tudi neke netočnosti gledé verskih nazorov. Saj vendar ne more biti dobro za katoličana ono, kar piše kak nasprotnik, bodisi že Francoz, ali Nemec, o katoliški veri. Ni bila zategadelj neumestna ostra kritika proti zgodovini rimskega carstva, ko se je na prav nedostojen način pisalo o postanku svetih zakramentov. Hrvaški pisatelj bi bil prav lahko premenil dotični oddelek v duhu katoliškega krščanskega nauka, a je mislil, da se mora strogo držati le onega, kar je napisal V. Duruy, ni pa pomislil, da bodo knjigo dobili v roko katoličani, katere mora takšna pisava le žaliti. V takih vprašanjih je treba opreznosti.

Pisatelj Valla je bil pri spisovanju zgodovine srednjega veka mnogo opreznjši in se je v takih vprašanjih držal zlate sredine, a to je poskušal tudi v novem veku, vendar se mu po našem mnenju ni posrečilo popolnoma, kar hočemo kasneje razložiti.

Prvi zvezek novega veka je razdeljen na štiri knjige. V prvi knjigi se pripoveduje, kako so se razvile Francoska, Angleška in Španska od l. 1450.

do početka 16. veka v čvrste absolutne države, in kako je narasla v istem času moč turške države, a kako je ob enem oslabela Nemčija in kako je ostala Italija razdeljena na mnogo malih držav. V drugi knjigi se potem navajajo nasledki omenjenih političnih izprememb in kako so nastale vsled tega hude borbe za takozvano politično ravnovesje med francoskimi kralji in Habsburžani. V tretji knjigi se opisujejo znamenite izpremembe (pisatelj rabi izraz revolucija) v gospodarstvu, idejah in veri v početku 16. veka. V četrti knjigi se govori o jačanju katoliške cerkve za hudih borb v dobi reformacije in o verskih bojih posebno na Francoskem, Španskem, Angleškem in v Holandiji. Ob enem se prikazuje velika moč Španije v tem času.

Pisatelj je znal iz tega zanimivega gradiva izbrati vse, kar more čitatelja zares zanimati: vendar bi bilo pri tem potrebno, da so se neki oddelki prikazali bolj poljudnim načinom, četudi je jezik skoz in skoz lep in slog lahek, kar knjigi daje posebno veljavo. Gledé na predmet sam moramo pa vendar le nekih stvari omeniti, ki nam niso všeč, in katerih bi se bil sicer čislani pisatelj lahko ognil, da je le hotel. Kar piše V. Duruy o inkviziciji na str. 49.—50., je mogel pisatelj predelati po Hefeleju, čigar dela so mu gotovo znana, potem ne bi bil Tomaža Torquemade opisal kot krvoloka, niti bi bila opomba na str. 49. o autodafejih tako nejasna in neresnična. O takih zgodovinskih dogodkih, ki so jih sovražniki katoliške cerkve popolnoma izkrivili in takšne še dandanes širijo med neukim svetom, bi se moralo pisati jasno in natančno; saj dandanes to ni težko, ko imamo vendar toliko izvrstnih del od nepristranih zgodovinarjev. Ravno tako ni niti jasno, niti točno, kar pripoveduje o inkviziciji in indexu na str. 262., a še manje je resnično, kar se trdi na istem mestu, da je Italija vsled takih sredstev, upotrebljenih od katoliške cerkve, popolnoma propala in se izpremenila za tri stoletja v zemljo smrti.

Da pisatelj imenuje cerkveno reformacijo revolucijo v veri, je čisto prav, ker je tudi zares bila. Ni pa prav, da izvaja, kako je morala slediti ta revolucija radi prevelike pokvarjenosti v katoliški cerkvi. Sploh je vse pretirano, kar se govori o tej pokvarjenosti in sploh o žalostnih gmotnih in duševnih odnošajih na koncu srednjega in na početku novega veka. Tudi gledé na ta vprašanja si je mogel pisatelj najti boljši vir nego je Duruy, saj je mogel v roke vzeti Janssenovo zgodovino tega časa. Kdor hoče govoriti ali pisati o reformaciji, temu mora služiti tudi Janssen za vir, drugače bo njegovo delo gotovo nepopolno bodisi že v kateremkoli pogledu. Sploh pa se smatra pripovedovanje o propalosti tedanjega društvenega in umstvenega života že izdavnja za bajko, in potemtakem ni umestno, da se po naših zgodovinskih knjigah širijo protestantovski nazori o tej dobi. Tudi ni Valla jasno povedal,

kako misli o Tetzlu (str. 232.). Vidi se, kakor da je tudi Tetzl nedostojno propovedal o odpustkih, in da je Martin Luther radi njega začel napadati katoliško cerkev. A niti jedno, niti drugo ni resnično, četudi se še dandanes trosi ta laž celo po naših šolskih knjigah. Ravno Tetzl, ki je bil učen in pobožen mož, je bil najodločnejši protivnik nedostojnega propovedanja o odpustkih. Njegovo delovanje pa je bilo tako uspešno, da so se ga njegovi nasprotniki, med katerimi je bil Luther, hudo prestrašili, in je Luther napisal proti njemu znanih 95 stavkov. Ko je Tetzl obolel od žalosti, ker ga je Luther nedostojno napadal in preganjal, mu je le-ta sporočil, da naj se ne žalosti, zakaj vsa stvar se ni začela radi njega, nego iz čisto drugih razlogov. (Gl. Evers, Martin Luther, Mainz 1883 I. str. 30.). Martina Luthra je pripeljal do padca njegov napuh, a ne Tetzl. To bi trebalo vendar jedenkrat jasno in odločno povedati v naših knjigah, katere beró le katoličani.

O pariškem krvavem ženitovanju (str. 299—303.) piše Valla precej objektivno. Dokazano je, da je izvela Katarina Medici to odurno delo le samo iz dinastičnih, a nikakor ne iz verskih razlogov, kar se še tako pogostoma rado veruje. Le število žrtev je bržkone previsoko vzeto (60.000). Sicer pa bi bil moral pisatelj ob tej priliki omeniti, da je v teh hugenotskih bojih palo več katoličanov nego hugenotov, saj je pač znano, da je dal maršal Montgomery v Orthezu 3000 katoličanov pobiti; tudi so hugenoti pokončali do 800 katoliških cerkev, med njimi 50 stolnih (Gl. Holzwarth: Bartholomäusnacht, Münster, 1871.) Protestanti nimajo tedaj katoličanom ničesar oponašati.

Na str. 158. mora biti l. 1547. (bitka pri Mühlbergu) in ne l. 1543., kar je gotovo tiskarska poma.

I. Steklasa.

Ruska književnost.

A. R. Bulatovič je izdal v Petrogradu delo: *S vojskami Menelika II.* Dnevnik pohoda iz Efiopiji k jezeru Rudolfa. Cena 3 r.

V založbi Tovariščestva M. O. Volfa v Petrogradu je izšla *Istorija Suvorova*. Sočinenije Petra Usova. Delo je opremljeno z jedno kromolitografijo in 50 slikami. Cena 1 r. 25 k. — Tu je izšel 4. natis obširnega dela *Ellada*. Očerki i kartiny Drevnej Greciji dlja ljubitelej klasičeskoj drevnosti i dlja samoobrazovanja. Spisal Viljem Vagner (preveden). Cena po naročilni poti 4 r. 50 k.

Prof. N. A. Holodkovskij in A. A. Silantjev izdajeta v Petrogradu *Pticy Evropy*. Praktičeskaja ornitologija s atlasem evropejskih ptic. Cena 14 r. Dalje je izšla v ruskem prevodu Kamilla Flammaraiona *Atmosfera. Obščeponjatnaja meteorologija*. Polnoje opisanije vozdušnih javlenij na zemnom